

تأثیر معاملات با اشخاص وابسته بر سود سهام نقدی

علی اسماعیل‌زاده مقری^۱

صدیقه علیجان‌زاده قرا^۲

سید امین هادیان^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۶/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۴/۱۲

چکیده

در رسوایی‌های مالی شرکت‌ها، یکی از موضوعات مهم، مربوط به معاملات با اشخاص وابسته می‌باشد. معاملات با اشخاص وابسته در شرکتها بسیار رایج می‌باشد و ممکن است با اهداف خاصی انجام شود و موضوع مهم این است که منافع سهامداران اقلیت در مقایسه با منافع مدیرعامل یا سهامدار کنترل‌کننده (اکثریت) در اولویت پایین‌تری قرار می‌گیرد. لذا این سهامداران از طریق معاملات با اشخاص وابسته با انحراف داراییها و انتقال قیمت به منافع شخصی خود می‌رسند و ممکن است سود سهام نقدی کمتری پرداخت کنند. هدف از این مقاله بررسی اثر معاملات با اشخاص وابسته بر سود سهام نقدی است، بدین منظور از ۶۹ نمونه از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است و با استفاده از رگرسیون حداقل مربعات معمولی این نتیجه حاصل شد که معاملات با اشخاص وابسته بر سود سهام نقدی اثر معکوسی دارد و شرکت‌های دارای معاملات با اشخاص وابسته بیشتر، سود سهام نقدی کمتری پرداخت کردند.

واژه‌های کلیدی: سود سهام نقدی، سهامداران کنترل‌کننده، معاملات با اشخاص وابسته.

۱- دانشیار گروه حسابداری، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، نویسنده اصلی و مسئول مکاتبات.
alies35091@gmail.com

۲- کارشناس ارشد حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳- کارشناس ارشد حسابداری، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی.

۱- مقدمه

بر اساس استاندارد حسابداری شماره ۱۲ ایران، معامله با اشخاص وابسته این‌گونه تعریف می‌شود: انتقال منابع، خدمات یا تعهدهای بین اشخاص وابسته، صرف‌نظر از مطالبه یا عدم مطالبه بهای آن. رابطه با شخص وابسته می‌تواند بر وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری تأثیر داشته باشد. اشخاص وابسته، ممکن است معاملاتی انجام دهند که اشخاص غیروابسته انجام نمی‌دهند. همچنین مبالغ معاملات بین اشخاص وابسته، ممکن است با مبالغ مشابه بین اشخاص غیروابسته یکسان نباشد (استانداردهای حسابداری ایران، ۱۳۸۶).

تصاحب منابع شرکت از طریق معاملات با اشخاص وابسته، در کشورهای توسعه یافته مرسوم است، اما به دلیل نقص بازارهای خارجی و ضعف راهبری شرکتی، این رخداد در اقتصادهای نوظهور بیشتر مشاهده می‌شود. در بسیاری از موارد، معاملات با اشخاص وابسته گریزناپذیر و سودمند است و در چرخه عملیات شرکت تکرار می‌شود؛ ولی در شرایط خاص، به سهامداران عمده (سهامداران اکثریت) یا مدیران شرکت‌ها اجازه می‌دهد با هزینه سهامداران اقلیت، منافع شخصی خود را تأمین کنند (حمیدی و شعری، ۱۳۹۱).

یک نظریه جهانی این است که معاملات با اشخاص وابسته می‌تواند در شرکت‌های گروه به عنوان یک راه بهینه‌سازی تخصیص منابع داخلی، کاهش هزینه معاملات و بهبود بازده دارایی‌ها استفاده شود. در طرف دیگر، این معاملات توسط مدیران یا سایر سهامداران به طور فرصت‌طلبانه استفاده می‌شود که می‌تواند نتایج عملیات را همراه کند یا اثر نامساعدی بر ثروت سهامداران اقلیت بگذارد. کائو (۲۰۰۳) و هوانگ (۲۰۰۳) نگرانی‌هایی در مورد سوءاستفاده از معاملات با اشخاص وابسته بیان کردند به این صورت که سهامداران کنترل‌کننده، از شرکتها به عنوان ناقل مالی استفاده می‌کنند و سرمایه آنها را دوباره در سایر سرمایه‌گذاری‌ها تخصیص می‌دهند. نگرانی دیگر این است که سهامداران کنترلی ممکن است انگیزه بیشتری برای سلب مالکیت دیگر سهامداران داشته باشند و از طریق معاملات با اشخاص وابسته به منافع شخصی خود می‌رسند. بنابراین انتظار می‌رود شرکت‌های دارای معاملات با اشخاص وابسته بیشتر، سود سهام نقدی کمتری پرداخت کنند (خدمی‌پور، امینی و هوشمند، ۱۳۹۱).

به دلایل مذکور آگاهی از معاملات، مانده حساب‌های طرفین و رابطه با اشخاص وابسته بااهمیت بوده و ممکن است بر ارزیابی استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی از عملیات واحد تجاری، شامل ارزیابی ریسک و فرصت‌های پیش‌روی واحد تجاری، تأثیر بگذارد (استانداردهای حسابداری ایران، ۱۳۸۶). لذا شناسایی عواملی که تحت تأثیر معاملات بر اشخاص وابسته هستند من جمله سود سهام نقدی بسیار بااهمیت بوده و ضروری به نظر می‌رسد.

۲- بیان مسأله

فاسیو و همکاران^۱ (۲۰۰۱)، جانسون و همکاران^۲ (۲۰۰۰)، لاپورتا و همکاران^۳ (۲۰۰۰) نشان دادند که سهامداران کنترلی (سهامداران اکثریت) انگیزه زیادی برای استفاده از منابع شرکت در جهت منافع شخصی خود به جای منافع سهامداران اقلیت دارند که به آن تونل‌زدن^۴ گویند. تونل‌زدن بطور مستقیم به سختی

قابل مشاهده است. تحقیقات اخیر کانال‌هایی که سلب مالکیت می‌تواند تشخیص داده شود را آزمون کردند. بایی و همکاران^۵ (۲۰۰۲) وسعت تونل زدن را با بررسی عکس‌العمل سرمایه‌گذاران در مقابل رویدادهای تحصیل سهام بازار کره، نشان دادند چونگ و همکاران^۶ (۲۰۰۶) نمونه‌ای از معاملات با اشخاص وابسته بین شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار هونگ کنگ و سهامداران کنترلی را آزمون کردند و به این نتیجه رسیدند که شرکتهایی که معاملات با اشخاص وابسته اعلام می‌کنند بازده‌های مازاد منفی بااهمیتی را کسب می‌کنند و این با فرضیه تونل‌زدن مطابقت دارد.

برکمن و همکاران^۷ (۲۰۱۰) نشان دادند که شرکتهای چینی دارای حاکمیت شرکتی ضعیف در پاسخ به قوانین جدیدی که از سهامداران اقلیت حمایت می‌کند، بازده بازار غیرطبیعی بیشتری نشان می‌دهد. معاملات با اشخاص وابسته می‌تواند به عنوان شاخص معکوسی برای کیفیت حاکمیت شرکتی مورد استفاده قرار گیرد.

بطور مشابه، چونگ و همکاران^۸ (۲۰۰۹) به این نتیجه رسیدند که سهامداران اقلیت در شرکتهای چینی که دارای معاملات با اشخاص وابسته با سهامداران کنترلی خود هستند، در معرض تونل‌زدن می‌باشند. برکمن و همکاران^۹ (۲۰۰۹) نمونه‌ای از شرکتهای چینی را وام‌های شرکتهای وابسته را تضمین می‌کردند را شناسایی و تجزیه و تحلیل کردند و به این نتیجه رسیدند که سلب مالکیت ثروت از سهامداران اقلیت وجود داشته است.

جیانگ و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۰) شکل سوءاستفاده‌گرانه‌ای را بررسی کردند که در آن سهامداران کنترلی از وام‌های درون‌گروهی برای سوءاستفاده از منابع شرکت، استفاده کردند. پنگ و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۱) داده‌های معاملات شرکتهای چینی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که زمانی که شرکتهای چینی هیچ مشکل مالی ندارند، احتمال آن زیاد است که سهامداران کنترلی با شرکتهای پذیرفته شده، معاملات تونل-زنی انجام داده و بازار در مقابل اعلام این معاملات، عکس‌العمل نامناسبی از خود نشان دهد. من حیث المجموع این یافته‌ها بیانگر شدت مشکل سلب مالکیت سهامداران اقلیت در شرکتهای چینی است.

تونل‌زنی مربوط می‌شود به مشکل نمایندگی با در نظر گرفتن سهامداران کنترلی یا اکثریت و سهامداران اقلیت. چن و همکاران^{۱۲} (۲۰۰۷) نشان دادند که چین از مکانیزم حاکمیت شرکتی ضعیفی برخوردار است و شرکتهای چینی فرصتهای تونل‌زنی را شکار می‌کنند، زیرا شرکتهای ثبت شده شرکتهای فرعی شرکت اصلی می‌باشند که در مبادله وجود ندارد. بنابراین انتظار می‌رود ثروت سهامداران اقلیت شرکتهای ثبت شده توسط شرکت اصلی سلب مالکیت شود. فونگ و همکاران^{۱۳} (۲۰۰۸) و بلکویی^{۱۴} (۲۰۰۴) بیان دارند که الزامات افشاء در شرکتهای چینی به میزانی که در کشورهای توسعه یافته شفاف است، شفاف نیست و مدیریت سود بیشتر خواهد بود.

تصاحب منابع شرکت از طریق معاملات با اشخاص وابسته، در کشورهای توسعه یافته مرسوم است، اما به دلیل نقص بازارهای خارجی و ضعف راهبری شرکتی، این رخداد در اقتصادهای نوظهور بیشتر مشاهده می‌شود. در بسیاری از موارد، معاملات با اشخاص وابسته گریزناپذیر و سودمند است و در چرخه عملیات

شرکت تکرار می‌شود؛ ولی در شرایط خاص، به سهامداران عمده (سهامداران اکثریت) یا مدیران شرکت‌ها اجازه می‌دهد با هزینه سهامداران اقلیت، منافع شخصی خود را تأمین کنند (حمیدی و شعری، ۱۳۹۱). ما در این پژوهش دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که آیا معاملات با اشخاص وابسته در ایران بر سود سهام نقدی اثر دارد یا خیر، یعنی سهامداران عمده یا سهامداران اکثریت به دنبال این هستند که با پرداخت سود کمتر به منافع شخصی خود برسند یا خیر؟

۳- مبانی نظری پژوهش

رسوایی‌های حسابداری، نگرانی‌های بسیاری میان مقررات‌گذاران و فعالان بازار به وجود آورده است. بحران‌های مالی شرکت‌ها که بر ریسک ذاتی معاملات با اشخاص وابسته به عنوان ابزاری قدرتمند در انجام تقلب‌های مالی و تصاحب منابع سهامداران سایه افکنده است، پرده‌ها را کنار می‌زند تا راه فرارهای قانونی که الزامات موجود افشا را تحت تأثیر قرار می‌دهد، آشکار شود. معاملات با اشخاص وابسته می‌تواند به نفع مدیران و در راستای تصاحب منابع سهامداران انجام گیرد. اگر به این شیوه به معاملات با اشخاص وابسته نگریسته شود، این معاملات با بیشینه‌سازی ثروت سهامداران ناسازگار خواهد بود. از این رو معاملات با اشخاص وابسته، توجه دانشگاهیان و سازمان‌های حرفه‌ای را معطوف خود کرده است (شعری و حمیدی، ۱۳۹۲). اشخاصی وابسته تلقی می‌شوند که یکی از آنان بتواند به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر تصمیم‌گیری‌های عمده مالی و عملیاتی طرف دیگر، کنترل یا نفوذ قابل ملاحظه‌ای اعمال کند یا هر دو تحت کنترل مشترک یا نفوذ قابل ملاحظه مشترک، شخص ثالثی باشند (در حدی که در انجام یک معامله منافع مستقل یکی از آنها تحت شعاع منافع دیگری قرار گرفته باشد).

هیات استانداردهای حسابداری مالی (۱۹۸۲) بیان می‌کند که معاملات با اشخاص وابسته نمی‌تواند در شرایط منصفانه انجام شود و با تأثیری که بر قابلیت اتکای صورتهای مالی می‌گذارد، ممکن است برای استفاده‌کنندگان صورتهای مالی گمراه‌کننده باشند. با این وجود معاملات با اشخاص وابسته بین شرکتها رایج است و موضوع مهم در این معاملات، این است که منافع سهامداران خرد در مقایسه با منافع مدیرعامل یا سهامدار کنترل‌کننده در اولویت پایین‌تر قرار می‌گیرد. شرمین و یانگ (۲۰۰۱) در تحقیق خود، شش نقطه حساس شناسایی کردند که احتمال رخداد حسابداری تهاجمی در آنها بیشتر است. یک از این نقاط، معاملات با اشخاص وابسته است که به شرکتها اجازه می‌دهد سود را دلخواهانه کم یا زیاد کنند. از سوی دیگر با وجود آنکه از منظر حسابرسی، معاملات با اشخاص وابسته شاخص بالقوه ریسک حسابرسی محسوب می‌شود، ناتوانی حسابرسان در شناسایی این معاملات، جزء یکی از کاستیهای موجود در حسابرسی است (شعری و حمیدی، ۱۳۹۲).

در بیانیه استانداردهای حسابرسی شماره ۴۵، روش‌های عام و خاصی به منظور شناسایی اشخاص وابسته و معاملات با آنها تصریح شده است. روش‌های خاص تصریح شده در بیانیه استانداردهای حسابرسی شماره ۴۵ که صرفاً به منظور تشخیص اشخاص وابسته و معاملات با آنها اعمال می‌گردند، عبارتند از:

(۱) استفسار از مدیریت در مورد:

الف: اسامی کلیه اشخاص وابسته

ب: معاملات انجام گرفته با اشخاص وابسته طی دوره

ج: وجود روش‌های مناسب برای تشخیص و انعکاس صحیح حسابداری معاملات با اشخاص وابسته در شرکت. روش‌های موجود باید از جانب حسابرس مورد ارزیابی قرار گیرند.

(۲) مشخص ساختن اسامی کلیه صندوق‌های بازنشستگی و سایر کانون‌هایی که برای مقاصد رفاهی

کارکنان ایجاد شده‌اند و اسامی مسئولان و امضاء این‌گونه واحدها.

(۳) بررسی فهرست سهامداران به منظور تشخیص سهامداران عمده.

روش‌های تشخیص معاملات با اشخاص وابسته در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱- روش‌های تشخیص معاملات با اشخاص وابسته

روش کلی	چگونگی ارتباط با موضوع با رسیدگی معاملات با اشخاص وابسته
بررسی کاربرگ‌های سال‌های گذشته	تشخیص اسامی اشخاص وابسته مشخص شده
بررسی صورت‌جلسه‌های هیأت مدیره و هیأت اجرایی یا عامل	کسب اطلاعات درباره معاملات اجرایی یا عامل مهمی که تصویب یا درباره آنها مذاکره شده است.
بررسی تاییدیه‌های مانده‌های متقابل	تعیین اینکه این مانده‌ها در دفاتر اشخاص وابسته وجود دارند یا قبلاً وجود داشته‌اند.
بررسی صورت‌حساب‌های مؤسسات مشاوره حقوقی در ارتباط با استفاده از خدمات آن‌ها در موارد خاص یا به صورت مداوم	تشخیص قرائن وجود اشخاص وابسته یا معاملات با آنها
بررسی تاییدیه‌های وام‌های دریافتی و پرداختی	تشخیص وجود ضمانتنامه و ماهیت روابط با ضمانت‌کننده
بررسی معاملات سرمایه‌گذاری بااهمیت	تشخیص قرائن به وجود آمدن شخص وابسته در اثر سرمایه‌گذاری‌ها
بررسی اسناد حسابداری به منظور اطلاع از معاملات عمده، غیرعادی و غیرمستمر یا مانده‌ها، به‌ویژه در (یا نزدیک به) پایان دوره گزارشگری	بررسی وجود معاملات با اشخاص وابسته
کسب اطلاع از حسابرس قبلی، حسابرسان اصلی یا سایر حسابرسان در ارتباط با اشخاص وابسته	کسب اطلاع در ارتباط با اشخاص وابسته یا معاملات با آنها

منبع: فرقاندوست (۱۳۷۹)، حسابدار، ۱۱۵

انجمن حسابداران رسمی آمریکا (۲۰۰۱) در بیانیه‌ای با عنوان «حسابداری و حسابرسی اشخاص وابسته و معاملات با اشخاص وابسته» سه دلیل برای مشکل بودن حسابرسی اشخاص وابسته و معاملات با اشخاص وابسته بیان می‌کند. اول اینکه این معاملات به سادگی قابل شناسایی نیستند، دوم حسابرس برای شناسایی اشخاص وابسته و معاملات با اشخاص وابسته در اولین گام به مدیر و سهامدار کنترل‌کننده متکی است و سوم معاملات به وسیله کنترل‌های داخلی شرکت، به سادگی قابل رهگیری نیست (شعری و حمیدی، ۱۳۹۲).

با توجه به مطالب عنوان شده و پس از رسوایی‌های مالی انرون، وردکام و لمان برادرز و ... که موجب شد تا کنگره آمریکا در بخش ۴۰۴ قانون سربانز آکسلی، هیأت مدیره شرکت‌های سهامی بورسی و غیربورسی را مسئول استقرار و کنترل داخلی و ارائه گزارش کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی و حسابرسان را ملزم به حسابرسی کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی کند، هیأت مدیره سازمان بورس اوراق بهادار ایران نیز در ۱۳۹۱/۰۲/۱۶ دستورالعمل کنترل‌های داخلی را به تصویب رساند که در ماده ۱۱ فصل دوم افشای مناسب و کامل اطلاعات اشخاص وابسته طبق استانداردهای حسابداری و ضوابط لازم‌الاجرا را اجباری کرده است.

بنابراین افشای معاملات با اشخاص وابسته طبق استانداردهای حسابداری ایران می‌تواند اطلاعاتی درباره انگیزه‌های معاملات با اشخاص وابسته را به دنبال خود داشته باشد. با توجه به وجود دو فرضیه درباره انگیزه‌های معاملات با اشخاص وابسته، تحقیقات خارجی به دو گروه تقسیم می‌شوند. گروه اول از فرضیه معاملات کارا و گروه دوم از فرضیه تضاد منافع حمایت می‌کند.

فرضیه رفتار کارا: کلپک و می‌هیو (۲۰۰۴) مشوق‌های مالی و شاخص‌های نظارتی را در شرکت‌هایی که اقدام به انجام معاملات با اشخاص وابسته وجود داشت، ولی از نظر نوع معامله و نحوه افشاء با یکدیگر تفاوت داشتند. آنها دریافتند که راهبری شرکتی با معاملات با اشخاص وابسته ارتباط معکوس دارد و رابطه معکوس میان پاداش نقدی مدیران با معاملات با اشخاص وابسته برقرار است.

فرضیه رفتار فرصت‌طلبانه: مسکاریلو (۲۰۱۰) انگیزه‌های معاملات با اشخاص وابسته را در بورس اوراق بهادار ایتالیا بررسی کرد. هدف او شناسایی دلایل پشت پرده انجام معاملات با اشخاص وابسته و کارا بودن یا فرصت‌طلبانه بودن این معاملات بود. با توجه به ساختار متمرکز مالکیت در شرکت‌های ایتالیایی، استفاده احتمالی از معاملات با اشخاص وابسته توسط سهامداران عمده برای تصاحب منابع شرکت به ضرر سهامداران خرد ارزیابی شد. شواهد، نشان از رفتار فرصت‌طلبانه در این معاملات دارد و رابطه معنادار بین مبلغ این معاملات با متغیرهایی که انگیزه‌ها و هزینه‌های تصاحب اموال را تحت تأثیر قرار می‌دهد، مشاهده گردید.

با توجه به فرضیه دوم یعنی رفتار فرصت‌طلبانه و استفاده احتمالی از معاملات با اشخاص وابسته توسط سهامداران عمده برای تصاحب منابع شرکت ممکن است سهامداران عمده انگیزه بیشتری برای سلب مالکیت دیگر سهامداران داشته باشند و این سهامداران از طریق معاملات با اشخاص وابسته از قبیل انحراف

داراییها و انتقال قیمت به منافع شخصی خود برسند، شرکت‌هایی که سود سهام نقدی بیشتری پرداخت می‌کنند احتمالاً سود بیشتری برای از دست دادن مالکیت پرداخت می‌کنند پس انتظار می‌رود شرکت‌های دارای معاملات با اشخاص وابسته بیشتر، سود سهام نقدی کمتری پرداخت کنند (ژانگ و همکاران، ۲۰۱۳).

۴- پیشینه پژوهش

۴-۱- تحقیقات خارجی

مین‌جونگ و همکاران^{۱۵} (۲۰۱۴) در تحقیقی تحت عنوان رابطه بین معاملات با اشخاص وابسته و مالکیت کنترل به این نتیجه رسیدند که معاملات با اشخاص وابسته در شرکت‌های کره‌ای بطور میانگین ارزش شرکت را کاهش داده اما این کاهش زمانی قابل مشاهده است که کنترل مالکیت زیاد بوده است. ژانگ و همکاران^{۱۶} (۲۰۱۳) تحقیقی تحت عنوان «سود سهام نقدی، سلب مالکیت و ارتباطات سیاسی» انجام دادند و با استفاده از ۱۳۸۳ نمونه طی سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۸ سه فرضیه زیر را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها برای آزمون سیاست تقسیم سود در شرکت‌های چینی از تحلیل پنل دیتا استفاده کردند که ظاهراً تقسیم سود تحت تأثیر انگیزه‌های شدیدی از جمله هزینه‌های نمایندگی و ارتباطات سیاسی است. آنها به این نتیجه رسیدند که شرکت‌هایی که سود سهام کمتری پرداخت می‌کنند با معاملات با اشخاص وابسته بیشتر سروکار دارند و همچنین شرکت‌های که دارای ارتباطات سیاسی هستند نسبت به شرکت‌هایی که دارای ارتباطات سیاسی نیستند سود سهام نقدی بیشتری پرداخت می‌کنند. تحلیل بیشتر نشان داد که با توجه به معاملات با اشخاص وابسته و ارتباطات سیاسی ساختار مالکیت این شرکت‌های چینی نقش انتقادی در سیاست‌های تقسیم سود دارد.

هنری و همکاران^{۱۷} (۲۰۰۷) نقش معاملات با اشخاص وابسته را در گزارشگری متقابلانه با استفاده از اطلاعات مالی ۸۳ شرکت، طی دوره زمانی ۲۰۰۶-۱۹۸۳ مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها دریافته‌اند که فراوان‌ترین نوع معاملات در فعالیت‌های اجرایی، پرداخت وام به اشخاص وابسته می‌باشد که وجود رابطه، افشاء نشده بود. همچنین یافته‌های آن‌ها نشان داد که اختلاس‌داری‌های شرکت اغلب به معاملاتی مربوط می‌شود که جریان نقدی آن‌ها بالاست. آن‌ها گزارش کردند که به طور کلی وجود معاملات با اشخاص وابسته الزاماً نشان‌دهنده‌ی گزارشگری متقابلانه نیست.

پنگ و همکاران^{۱۸} (۲۰۰۶) معاملات با اشخاص وابسته را طی دوره‌ی ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۴ مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها دریافته‌اند زمانی که شرکت در شرایط مالی خوب قرار دارد، سهامداران کنترلی از معاملات با اشخاص وابسته برای بدست آوردن منافع تقسیم شده کنترل و زمانی که در شرایط ضعیف قرار دارند، برای بدست آوردن منافع خصوصی کنترل استفاده می‌کنند. آن‌ها نشان دادند که به طور خاصی اگر شرکتی حق انتشار سهام جدید را بدست آورده باشد بازار به افشای معاملات با اشخاص وابسته واکنش منفی نشان می‌دهد. برعکس، اگر با ریسک خارج شدن از بورس روبرو شود با واکنش مثبت بازار به افشای معاملات با اشخاص وابسته روبرو می‌شود.

۲-۴- تحقیقات داخلی

اولین تحقیقات داخلی انجام شده در مورد معاملات با اشخاص وابسته بیشتر توسط فرکاندوست حقیقی در مجله حسابدار انجام شده است. از جمله در مجله حسابدار شماره ۱۱۲ «معاملات با اشخاص وابسته رهنمودهایی برای قضاوت» که نوعی چک لیست ارائه نمودند که تسهیلی در شناسایی و قضاوت معاملات با اشخاص وابسته بوده است. همچنین در شماره ۹۵ مجله حسابدار نیز مقاله‌ای تحت عنوان «گزارش بیفایده حسابرسی» به نحو بارزی آثار معاملات با اشخاص وابسته در ایران را نشان دادند.

سرلک و اکبری (۱۳۹۲) تحقیقی تحت عنوان «رابطه بین معاملات با اشخاص وابسته و مدیریت سود» انجام دادند. نمونه پژوهش صدوچهل شرکت است که این شرکتها از سال ۱۳۸۶ تا سال ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفتند. آزمون فرضیه پژوهش با استفاده از داده‌های تلفیقی و رگرسیون چندگانه انجام پذیرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین معاملات با اشخاص وابسته و مدیریت سود، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

خمامی (۱۳۹۲) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد واحد تهران مرکز، اطلاعات مربوط به ۴۷ شرکت در سال ۸۵ تا ۹۱ را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسید که وجود معاملات با اشخاص وابسته اثری منفی بر مدیریت سود با استفاده از مدل تعدیل شده جونز دارد.

دارابی و داودخانی (۱۳۹۲) در تحقیقی به بررسی تأثیر معاملات با اشخاص وابسته بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار و به این نتیجه رسیدند که بین معاملات با اشخاص وابسته و ارزش شرکت رابطه‌ی معنادار و منفی وجود دارد و همچنین بین بازده نقدی سهام و اندازه هیئت مدیره با ارزش شرکت رابطه‌ی معناداری وجود ندارد و بین اهرم مالی با ارزش شرکت رابطه‌ی معنادار منفی و بین بازده داراییها با ارزش شرکت رابطه معنادار مثبتی وجود دارد.

خدامی‌پور، امینی و هوشمند (۱۳۹۱) تحقیقی تحت عنوان «بررسی تأثیر الزامات افشای معاملات با اشخاص وابسته بر مدیریت سود» انجام دادند. آنها الزامات افشای استاندارد حسابداری شماره ۱۲ مصوب سال ۱۳۸۶ بر معاملات با اشخاص وابسته در خصوص فروش کالا و دارایی طی دو دوره زمانی ۱۳۸۵-۱۳۸۲ (قبل از الزامات افشاء) و ۱۳۸۹-۱۳۸۶ را بررسی کردند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون چندمتغیره حاکی از آن است که ضریب ارزشی سود برای شرکت‌های فروشنده‌ی موجودی کالا به اشخاص وابسته بعد از تصویب الزامات جدید افشاء کاهش یافته است. همچنین، نتایج نشان داد که ضریب ارزشی سود ناشی از فروش دارایی به اشخاص وابسته در دوره بعد از الزامات افشاء نسبت به دوره قبل از الزامات افشاء کاهش یافته است. ولی با توجه به اینکه ارتباط معناداری برای دوره ۱۳۸۹-۱۳۸۶ وجود نداشت، لذا، به طور قطع نمی‌توان بیان کرد که الزامات افشای جدید، تأثیری بر کاهش دستکاری سود از طریق معاملات فروش دارایی به اشخاص وابسته داشته است.

شعری و حمیدی (۱۳۹۱) تحقیقی تحت عنوان «شناسایی انگیزه‌های معاملات با اشخاص وابسته» انجام دادند. آنها انگیزه‌های معاملات با اشخاص وابسته را با استفاده از مدل مسکاریلو (۲۰۱۰) مورد بررسی قرار

دادند. نمونه آنها شامل شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ می- باشد. آزمون فرضیهها نشان می‌دهد بین میزان معاملات با اشخاص وابسته و متغیرهای سطح تمرکز مالکیت، نسبت مدیران غیرموظف و اهرم مالی رابطه معنادار موردانتظار وجود دارد. یافته‌ها نشان می‌دهد فرضیه وجود رفتار فرصت‌طلبانه در معاملات با اشخاص وابسته رد نمی‌شود و نشانه‌هایی از فرصت‌طلبانه بودن این معاملات در محیط کسب و کار ایران قابل مشاهده است.

مهربانی (۱۳۸۶) در پایان‌نامه خور تحت عنوان «بررسی ارائه مطلوب معاملات با اشخاص وابسته از دیدگاه استفاده‌کنندگان صورتهای مالی» با بررسی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سالهای ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۴ به این نتیجه رسید که افشای اطلاعات در سطح معناداری بر تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان صورتهای مالی مؤثر می‌باشد.

حیدریور و زارع (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر متغیرهای سود تقسیمی و فرصتهای رشد بر رابطه کیفیت گزارشگری مالی و نوسانپذیری بازده سهام» به این نتیجه رسیدند که سیاست‌های تقسیم سود شرکت‌ها، تأثیرگذاری کیفیت گزارشگری مالی بر نوسانپذیری بازده سهام شرکت‌ها را به صورت معناداری تحت تأثیر قرار نمی‌دهد.

ستایش و غفاری (۱۳۸۸) در تحقیقی تحت عنوان «بررسی میزان سودمندی سود تقسیمی بر عملکرد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» به این نتیجه رسیدند که بین سود تقسیمی و معیارهای ارزیابی عملکرد در کلیه شرکتهای مورد مطالعه، بدون توجه به صنعتی که به آن تعلق دارند، رابطه معنی‌دار وجود دارد.

حساس یگانه و دلخوش (۱۳۸۸) در تحقیقی تحت عنوان «رابطه بین ارزش افزوده اقتصادی با سود تقسیمی و قیمت سهام در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» به این نتیجه رسیدند که بین ارزش افزوده اقتصادی و قیمت سهام رابطه معناداری وجود ندارد و در نتیجه ارزش افزوده اقتصادی می‌تواند بر آوردکننده بهتری بر قیمت سهام باشد.

۵- فرضیه تحقیق

سهامداران کنترلی انگیزه بیشتری برای سلب مالکیت دیگر سهامداران دارند. سهامداران از طریق معاملات با اشخاص وابسته از قبیل انحراف داراییها و انتقال قیمت به منافع شخصی خود می‌رسند. شرکت‌هایی که سود سهام نقدی بیشتری پرداخت می‌کنند متناسباً سود انباشته بیشتری برای سلب مالکیت از دست می‌دهند. بنابراین انتظار می‌رود شرکتهای دارای معاملات با اشخاص وابسته بیشتر، سود سهام نقدی کمتری پرداخت کنند که منجر به این شد به بررسی رابطه بین معاملات با اشخاص وابسته و سود سهام نقدی بپردازیم و بدین ترتیب فرضیه این تحقیق بصورت زیر می‌باشد:

معاملات با اشخاص وابسته بر سطح سود سهام نقدی تأثیر معکوس دارد.

۶- روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد و همچنین از نظر داده‌ها و زمان گردآوری اطلاعات، از نوع داده‌های تلفیقی و تاریخی است. روش پژوهش بر اساس خصوصیت موضوع از نوع توصیفی-همبستگی است. اطلاعات و داده‌های مورد نیاز از صورت‌های مالی، یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی، پایگاه‌های اطلاعاتی سازمان بورس و اوراق بهادار تهران (کدال) و همچنین از نرم‌افزار رهاورد نوین ۳ استخراج شده است. جامعه آماری شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که برای انتخاب نمونه از روش غربال‌گری استفاده شده است. تمام شرکت‌ها در دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ انتخاب شده‌اند، سپس شرکت‌های فاقد هر یک از شرایط زیر، از نمونه خارج شدند:

- (۱) به منظور افزایش قابلیت مقایسه نتایج پژوهش، دوره مالی شرکت‌های نمونه منتهی به ۲۹ اسفند باشد؛
  - (۲) عدم تغییر در دوره‌های مالی طی بازه زمانی پژوهش؛
  - (۳) جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری، بانک و بیمه نباشد؛
  - (۴) قبل از سال ۱۳۸۸ در بورس پذیرفته شده باشند؛
  - (۵) اطلاعات مورد نظر برای استخراج داده‌ها در دسترس باشد.
- به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Eviews7 استفاده شده است.

۶-۱- مدل تحقیق

$$\text{Cash Dividend}_{i,t} = \alpha + \beta_1 RPT / MV_{i,t} + \beta_2 \text{Size}_{i,t} + \beta_3 \text{Leverage}_{i,t} + \beta_4 \text{Liquidity}_{i,t} + \beta_5 \text{ROA}_{i,t} + \beta_6 \text{Tobin's } Q_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

زنگ و همکاران (۲۰۱۳)

۶-۱-۱- متغیر وابسته:

Cash Dividend: کل سود سهام نقدی تصویب شده

۶-۱-۲- متغیر مستقل:

RPT / MV: جمع ارزش معاملات با اشخاص وابسته تقسیم بر ارزش بازار شرکت در پایان سال

۶-۱-۳- متغیرهای کنترلی:

Size: لگاریتم طبیعی کل داراییها در پایان سال

leverage: کل بدهی‌ها تقسیم بر کل داراییها در پایان سال

Liquidity: داراییهای جاری - (بدهیهای جاری + وجوه نقد)

کل داراییها

ROA: نسبت سود خالص شرکت قبل از هزینه تأمین مالی تقسیم بر کل داراییها

Tobin's Q: ارزش بازار کل سرمایه بعلاوه ارزش دفتری کل بدهیها تقسیم بر ارزش دفتری کل داراییها

ε : اشتباه باقیمانده

۲-۶- روش‌های آماری تجزیه و تحلیل و آزمون‌های آماری لازم جهت تأیید نتایج

۲-۶-۱- آمار توصیفی: در جدول زیر شاخص‌های مرکزی از جمله میانگین و میانه و شاخص‌های پراکندگی از جمله انحراف معیار، کشیدگی و چولگی برای متغیرهای مختلف محاسبه شده است بزرگ بودن میانگین از میانه وجود نقاط بزرگ را در داده‌ها نشان می‌دهد زیرا میانگین تحت تأثیر این مقادیر قرار می‌گیرد. آمار توصیفی در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲- آمار توصیفی برای متغیرهای تحقیق

Tobin's Q	بازده دارایی	نقدینگی	نسبت بدهی	اندازه شرکت	معاملات با اشخاص وابسته	سود سهام نقدی	متغیرها شرح
۳۴۵	۳۴۵	۳۴۵	۳۴۵	۳۴۵	۳۴۵	۳۴۵	تعداد مشاهدات
۱/۵۷۹	۱۶/۷۱۳	۰/۰۹۵	۰/۵۶۲	۵/۹۵۴	۰/۴۹۸۸	۱۳۴۰/۷۵۱	میانگین
۱/۳۹۵	۱۳/۶۱۵	۰/۰۹۴	۰/۵۹۳	۵/۹۱۰	۰/۱۴۴۱	۸۰۰	میانه
۵/۰۵۲۰۶۲	۶۳/۷۲۳۱۹	۰/۶۹۵۰۹۳	۰/۹۰۶	۷/۶۲	۴/۵۵	۱۰۰۰	حداکثر
۰/۵۸۳۹۱۱	-۸/۶۰۷	-۰/۵۱۵۳۷۱	۰/۰۹۶	۴/۳۸۸	۰/۰۰۰	۱۰	حداقل
۰/۶۵۹	۱۲/۶۳۸	۰/۲۱۳	۰/۱۷۷	۰/۵۲۱	۰/۸۳۹	۱۵۹۲/۶۲۷	انحراف معیار
۱/۶۷	۱/۲۸	۰/۰۲	-۰/۵۹	۰/۴۱	۲/۴۹	۲/۳۹	چولگی
۶/۹۵۶	۴/۸۱۸	۳/۱۷۵	۲/۶۴۲	۳/۶۴۹	۸/۹۸۵	۹/۹۲۹	کشیدگی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در صورتی که مقادیر میانگین و میانه متغیرها نزدیک به هم است توزیع متغیرها متقارن است این ویژگی اهمیت زیادی دارد زیرا تقارن یکی از ویژگی‌های توزیع نرمال است (میزان کشیدگی و چولگی توزیع نرمال صفر است). کلیه متغیرها دارای میانگین و میانه‌ای نزدیک به هم می‌باشند. مقدار چولگی برای متغیر وابسته سود سهام نقدی برابر با ۲/۴ است که نشانگر این است این متغیرها تقریباً تقارن نسبی دارند و از این نظر توزیع این متغیر شبیه توزیع نرمال است مقدار چولگی معاملات با اشخاص وابسته برابر با ۲/۵، SIZE برابر با ۰/۴۱، نسبت بدهی ۰/۶، نقدینگی ۰/۰۲، بازده دارایی‌ها ۱/۳ و برای Tobin's Q برابر با ۱/۷ است که نشانگر توزیع چوله به راست است (به استثنای نسبت بدهی که چوله به چپ است) و متغیرها توزیع متقارنی دارند.

۲-۶-۲- بررسی نرمال بودن توزیع متغیر وابسته

نرمال بودن باقیمانده‌های مدل رگرسیونی یکی از فرض‌هایی رگرسیونی است که نشان‌دهنده اعتبار آزمون‌های رگرسیونی است در ادامه با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف نرمال بودن توزیع متغیرهای

وابسته بررسی شده است. زیرا نرمال بودن متغیرهای وابسته به نرمال بودن باقیمانده‌های مدل (تفاوت مقادیر برآوردی از مقادیر واقعی) می‌انجامد. پس لازم است نرمال بودن متغیر وابسته قبل از برآورد پارامترها کنترل شود و در صورت برقرار نبودن این شرط راه حل مناسبی برای نرمال نمودن آنها (از جمله تبدیل نمودن آن) اتخاذ نمود. آزمون کلموگروف اسمیرنوف در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳- آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق

مقدار احتمال	مقدار Z کلموگروف - اسمیرنوف	بیشترین تفاوت			پارامترهای نرمال		تعداد	متغیر
		منفی	مثبت	قدرمطلق	انحراف معیار	میانگین		
۰/۰۰۰۰	۳/۷۴۶	-۰/۲۰۲	۰/۱۹۱	۰/۲۰۲	۱۵۹۲/۶۲	۱۳۴۰/۷۵	۳۴۵	سود سهام نقدی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

مقدار احتمال برای متغیر وابسته سود سهام نقدی برابر با ۰/۰۰۰۰ است بنابراین فرض صفر (نرمال بودن متغیر) برای این متغیرها رد نمی‌شود یعنی توزیع این متغیر مطابق پیش‌بینی (شاخص‌های چولگی و کشیدگی نزدیک به صفر) نرمال است.

۶-۲-۳- تحلیل آماری

در تحلیل پانلی، داده‌ها به صورت مقطعی- زمانی گردآوری شده‌اند یعنی داده‌های جمع‌آوری شده برای مقاطع مختلف (در اینجا شرکت‌ها) در طی زمان می‌باشد. در داده‌هایی که بدین صورت جمع‌آوری می‌شوند، استقلال مشاهدات حفظ نمی‌گردد زیرا از هر شرکت در سال‌های مختلف چندین مشاهده تکرار شده است که این مشاهدات به هم وابسته‌اند (زیرا متعلق به یک شرکت هستند). برای تحلیل این نوع داده‌ها از تحلیل پانلی استفاده می‌گردد.

ابتدا با استفاده از آزمون اف. لیمر (چاو) به انتخاب مدل داده‌های ترکیبی در برابر داده‌های تابلویی پرداخته می‌شود. در صورتی که مقدار آماره F کمتر از ۰/۰۵ باشد از روش تابلویی در غیر این صورت از روش ترکیبی استفاده می‌شود. نتیجه آزمون در جدول ۴ مشاهده شده است. مقدار احتمال آزمون چاو برای مدل برابر با ۰/۰۰۰ است که کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین مدل مورد استفاده پنلی یا تابلویی است.

در مباحث تحلیل پانلی سه نوع مدل بدون اثرات ثابت، با اثرات ثابت و با اثرات تصادفی وجود دارد که از آزمون‌های مختلف برای تشخیص مدل مناسب استفاده می‌شود. با توجه به پذیرش مدل تابلویی در برابر داده‌های ترکیبی، به انجام آزمون هاسمن برای انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی اثرات تصادفی پرداخته شده است. در صورتی که مقدار آماره کای-دو کمتر از ۰/۰۵ باشد از رگرسیون با اثرات ثابت و در غیر این صورت از رگرسیون با اثرات تصادفی استفاده خواهد شد. نتیجه آزمون در جدول ۴ مشاهده شده است.

جدول ۴- آزمون چاو و آزمون هاسمن برای انتخاب مدل مناسب

نتیجه	آزمون هاسمن			آزمون چاو یا لیمر			مدل
	مقدار احتمال	درجه آزادی	مقدار کای-دو	مقدار احتمال	درجه آزادی	مقدار اثرات	
مدل با اثرات ثابت	۰/۰۰۰۰	۶	۸۷/۷	۰/۰۰۰۰	(۶۸،۲۷۰)	۹/۳۵	مقدار F
			۰/۰۰۰۰	۶۸	۴۱۷/۷	مقدار کای - دو	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

مقدار احتمال برای آزمون هاسمن برای مدل به ترتیب برابر با ۰/۰۰۰۰ که کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین مدل مورد استفاده مدل با اثرات ثابت است.

۴-۲-۶- آزمون فرضیه

نتایج حاصل از برازش مدل در جدول ۵ آورده شده است.

جدول ۵- برازش مدل

نتیجه	سطح معناداری	مقدار t	مقدار ضرایب	پارامترها
منفی و معنادار	۰/۰۰۰۰	-۷/۶۵۱۳	-۳۶۴۳/۷۰۶	مقدار ثابت
منفی و معنادار	۰/۰۰۰۰	-۷/۲۵۱۷	-۶۷/۱۶۶۲۱	معاملات با اشخاص وابسته
مثبت و معنادار	۰/۰۰۰۰	۴/۳۷۹۰	۲۶۸/۷۰۰	اندازه شرکت
مثبت و معنادار	۰/۰۰۰۰	۱۳/۴۵۳۲	۲۴۳۰/۹۷	نسبت بدهی
مثبت و معنادار	۰/۰۰۰۰	۴/۹۸۱۰	۱۰۴۵/۵	نقدینگی
مثبت و معنادار	۰/۰۰۰۰	۲۶/۵۵۰۲	۶۵/۵۱	بازده دارایی‌ها
مثبت و معنادار	۰/۰۰۰۰	۹/۹۹۱۳	۴۲۸/۵۳	Tobin's Q
۰/۰۰۰۰	مقدار احتمال F	۱۲۰/۳۳۷۰	مقدار F	
۲/۸	دوربین واتسون	۰/۶۸	ضریب تعیین	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در جدول بالا مدل با اثرات ثابت برآورد شده است مقدار احتمال معنی داری F برابر با ۰/۰۰۰۰ است. این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود یعنی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مدل معنی داری وجود دارد. میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۶۸ است یعنی در حدود ۶۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترل بیان می‌گردد. مقدار آماره دوربین واتسون برابر با ۲/۸ است

مقادیر نزدیک به ۲ حاکی از عدم خودهمبستگی باقیمانده ها که یکی دیگر از فروض رگرسیون است را نشان می‌دهد. (بنابراین خودهمبستگی بین باقیمانده ها وجود ندارد).

مقدار آماره t برای معاملات با اشخاص وابسته برابر با $0/0000$ (معنادار)، ضریب آن $67/16$ که منفی می‌باشد و در نتیجه منفی و معنادار، مقدار آماره t برای اندازه برابر با $0/0000$ (معنادار)، ضریب آن $268/7$ که مثبت می‌باشد و در نتیجه مثبت و معنادار، مقدار آماره t برای نسبت بدهی برابر با $0/0000$ (معنادار)، ضریب آن $2430/97$ که مثبت می‌باشد و در نتیجه مثبت و معنادار، مقدار آماره t برای نقدینگی برابر با $0/0000$ (معنادار) ضریب آن $1045/5$ که مثبت می‌باشد و در نتیجه مثبت و معنادار، مقدار آماره t برای بازده دارایی‌ها برابر با $0/0000$ (معنادار) ضریب آن $65/51$ که مثبت می‌باشد و در نتیجه مثبت و معنادار و مقدار آماره t برای $Tobin's Q$ برابر با $0/0000$ (معنادار) ضریب آن $428/53$ که مثبت می‌باشد و در نتیجه مثبت و معنادار. مقدار آماره t برای عرض از مبدا برابر با $0/0000$ است که در سطح اطمینان ۹۵ درصد در ناحیه رد فرض صفر قرار دارد یعنی عرض از مبدا معنادار است.

۷- بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به مقدار آماره t برای معاملات با اشخاص وابسته که برابر با $0/0000$ (معنادار) و ضریب آن $13/53081$ - که منفی بوده و منفی و معنادار است پس می‌توان نتیجه گرفت که معاملات با اشخاص وابسته بر سطح سود سهام نقدی تأثیر معکوس دارد. این یافته مطابق با تحقیق ژانگ و همکاران^{۲۰} (۲۰۱۳) می‌باشد.

در این پژوهش این نتیجه حاصل شده که بین معاملات با اشخاص وابسته و سود سهام نقدی ارتباط منفی و معنادار وجود دارد. از آنجائیکه سهامداران کنترلی انگیزه بیشتری برای سلب مالکیت دیگر سهامداران دارند لذا آنها از طریق معاملات با اشخاص وابسته با انحراف داراییها و انتقال قیمت به منافع شخصی خود می‌رسند پس در نتیجه شرکتی که سود سهام نقدی کمتری پرداخت می‌کند متناسباً سود انباشته بیشتری برای خود خواهند داشت، لذا پیشنهاد می‌شود که بورس اوراق بهادار تهران قوانینی وضع نماید تا با محدود کردن معاملات با اشخاص وابسته از منافع سایر سهامداران حمایت نماید. همچنین پیشنهاد می‌شود در مورد افشاء الزاماتی مقرر گردد تا اطلاعات مربوط به معاملات با اشخاص وابسته در یادداشت‌های همراه صورتهای مالی به صورت مقایسه‌ای ارائه شود چراکه در اکثر یادداشت‌های صورتهای مالی شرکت‌ها، فقط معاملات با اشخاص وابسته سال مالی گزارش شده افشاء شده است و معاملات با اشخاص وابسته سال قبل آن به صورت مقایسه‌ای افشاء نشده است.

فهرست منابع

- (۱) حمیدی، الهام و صابر شعری، (۱۳۹۱)، "شناسایی انگیزه‌های معاملات با اشخاص وابسته"، فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۲(۲)، صص ۴۴-۴۹.

- ۲) خدای پور، احمد، میثم امینی، رحمت‌الله هوشمند زعفرانی، (۱۳۹۱)، "بررسی تأثیر الزامات افشای معاملات با اشخاص وابسته بر مدیریت سود"، فصلنامه پژوهش حسابداری، ۲(۲)، صص ۸۷-۶۹.
- ۳) ریاحی بلکویی، احمد، (۱۳۸۹)، تئوری‌های حسابداری، ترجمه علی پارساییان. تهران: انتشارات ترمه.
- ۴) سرلک، نرگس و مینا اکبری، (۱۳۹۲)، "رابطه بین معاملات با اشخاص وابسته و مدیریت سود"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۰، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۲، صص ۹۲-۷۷.
- ۵) کمیته فنی سازمان حسابرسی (۱۳۸۶)، اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی، استانداردهای حسابداری، انتشارات سازمان حسابرسی.
- 6) Bae, K. H., Kang, J. K., & Kim, J. M. (2002), "Tunneling or Value Added? Evidence from Mergers by Korean Business Groups", *Journal of Finance*, 57, PP. 2695-2740.
- 7) Berkman, H., Cole, R. A., & Fu, J. L., (2009), "Expropriation Through Loan Guarantees to Related Parties: Evidence from China", *Journal of Banking and Finance*, 33, PP. 141-156.
- 8) Berkman, H., Cole, R. A., & Fu, J. L., (2010), "Political Connections and Minority-Shareholders Protection: Evidence from Securities-Market Regulation in China", *Journal of Quantitative and Financial Analysis*, 45(6), PP. 1391-1417.
- 9) Cheng, L. T. W., Fung, H. G., & Leung, T. Y., (2009), "Dividend Preference of Tradable-Share and Non-Tradable-Share Holders in Mainland China", *Accounting and Finance*, 49, PP. 291-316.
- 10) Cheung, Y. L., Jing, L., Lu, T., Rau, P. R., & Stouraitis, A., (2009), "Tunneling and Propping up: An Analysis of Related Party Transactions by Chinese Listed Companies", *Pacific-Basin Finance Journal*, 17, PP. 372-393.
- 11) Cheung, Y. E., Rau, P. R., & Stouraitis, A., (2006), "Tunneling, Propping, and Expropriation: Evidence from Connected Party Transactions in Hong Kong", *Journal of Financial Economics*, 82, PP. 343-386.
- 12) Darabi, R., Davoudkhani, M., (2013), "Investigation the Relationship of Related Parties Transactions on Value of Companies, Master Thesis", Islamic Azad University, South Branch, Economic and Accounting Faculty. (in persian)
- 13) Faccio, M., Lang, L. H. P., & Young, L., (2001), "Dividend and Expropriation", *American Economic Review*, 91, PP. 54-78.
- 14) Fung, H. G., Leung, W. K., & Zhu, J., (2008), "Rights Issues in the Chinese Stock Market: Evidence of Earnings Management", *Journal of International Financial Management and Accounting*, 19(2), PP. 133-160.
- 15) Hamidi, Sh., (2012), "Identifying the Motivation of Related Parties Transactions", *Accounting Researches*, 2 (2), PP. 69-87. (in persian)
- 16) Khomami, A.M., (2013), "The Relationship Between Related Parties Transactions and Earning Management, Master Thesis", Islamic Azad University, Central Branch, Economic and Accounting Faculty. (in persian)
- 17) Hassas Yegane, Y., Delkhosh, M., (2014), "The Relationship Between Economic Added Value and DPS", *The Financial Accounting and Auditing Researches*, 1 (1), PP. 1-16.
- 18) Henry, E., Gordon, E. A., Reed, B. & Louwers, T., (2007), "The Role of Related Party Transactions in Fraudulent Financial Reporting", Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=993532> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.993532>.
- 19) Heydarpoor, F., Zare, S., (2014), "The Effect of Dividend and Growth Opportunity on Relationship Between Financial Reporting and Stock Return Changing", *The Financial Accounting and Auditing Researches*, 6 (2), PP. 213-247.
- 20) Jiang, G., Lee, C. M. C., & Yue, H., (2010), "Tunneling Through Intercorporate Loans: The China Experience", *Journal of Financial Economics*, 98, PP. 1-20.

- 21) Johnson, S., La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., & Shleifer, A. (2000), "Tunneling". American Economic Review, 90, PP. 22-27.
- 22) Forghandoust, K & Youhana, L. (2000), "Related Party Transactions", Accountant Monthly (112), PP. 73-95. (in persian)
- 23) Forghandoust, K & Youhana, L. (2000), "Related Party Transactions", Accountant Monthly (115), PP. 72-76. (in persian)
- 24) La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. W. (2000), "Agency Problems and Dividend Policies Around the World", Journal of Finance, 55, PP.1-33.
- 25) Mehrabani, A. (2007), "Investigation Favor Presentation of the Related Party Transactions from Financial Statements Users View, Master Thesis", Islamic Azad University, Central Branch, Economic and Accounting Faculty. (in Persian)
- 26) Minjung K., Ho-Young Lee, Myung-Gun Lee and Jong Ch. (2014), "The Association between Related-Party Transactions and Control-Ownership Wedge: Evidence from Korea", Pacific-Basin Finance Journal, 29, PP. 272-296.
- 27) Peng, Q. W., Wei, K. C. J., & Yang, Z. (2011), "Tunneling or Propping: Evidence from Connected Transactions in China." Journal of Corporate Finance, 17, PP.306-325.
- 28) RiahiBelkaoui, A. (2010), "Accounting Theory", Tehran: Terme. (in Persian)
- 29) Setayesh, M., Ghffari, M. (2009), "Investigation The Level of Dividend on Companies Operations", The Financial Accounting and Auditing Researches, 1 (2), PP. 1-18.
- 30) Sarlak, N., Akbari, M. (2013), "The Relationship Between Related Parties Transactions and Earning Management", Journal of the Accounting and Auditing Review, 20 (4), PP. 77-92. (in Persian)
- 31) Technical Auditing Organization Committee (2007), "Principles and Regulations of Accounting and Auditing", Auditing Organization Issue. (in Persian)
- 32) Zhong-Qin Su, Hung-Gay Fung, Deng-shi Huang, Chung-HuaShen (2013), "Cash Dividends, Expropriation, and Political Connections: Evidence from China", International Review of Economics and Finance, REVECO-00838; PP. 13

یادداشت‌ها

1. Faccio et al
2. Johnson et al
3. La Porta, Lopez-de-Silanes, Shleifer, & Vishny
4. tunneling
5. Bae, Kang, and Kim
6. Cheung, Rau, and Stouraitis
7. Berkman et al
8. Cheung et al
9. Berkman et al
10. Jiang, Lee, and Yue
11. Peng et al
12. Cheng, Chen, & Xiao
13. Fung, Leung, & Zhu
14. Riahi-Belkaoui,
15. Minjung Kang, Ho-Young Lee, Myung-Gun Lee and Jong Chool Park
16. Zhong-qin Su, Hung-Gay Fung, Deng-shi Huang, Chung-HuaShen
17. Henry & et al
18. Peng & et al
19. Related Party Transaction
20. Zhong-qin Su, Hung-Gay Fung, Deng-shi Huang, Chung-HuaShen

پروپوزیشن گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی